

Juuni Jaatinen

ILMASTOAKTIVISMIN RETORIikka

Extinction Rebellionin argumentaation tekniikat ja tavoitteet

TIIVISTELMÄ

Juuni Jaatinen: Ilmastoaktiivisuuden retoriikka – Extinction Rebellionin argumentaation tekniikat ja tavoitteet
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimus
Marraskuu 2022

Tämä tutkielma käsittelee Isonsa-Britanniassa vuonna 2018 perustetun ympäristöliikkeen Extinction Rebellionin ja sen suomalaisen vastineen Elokapiinan retoriikkaa Chaïm Perelmanin argumentaatioteorian pohjalta. Työssä määritellään liikkeen retoriikan erityispiirteitä, luokitellaan erilaisia argumentaatiotekniikoita sekä pohditaan tutkittavan primääriaineiston statusta liikkeessä. Perelmanin argumentaatiotekniikat luokitellaan erottelumuotoisiin argumentteihin ja sidosmuotoisiin argumentteihin, joita ovat kvasiloogiset argumentit sekä todellisuuden rakenteeseen perustuvat ja sitä luovat argumentit. Koska Extinction Rebellion ja Elokapiina toimivat hajautetusti autonomisissa pienryhmissä, työssä pohditaan myös retoriikan merkitystä liikkeessä ihmisiä yhdistävänä tekijänä sekä sen legitimitettiin rakentajana. Tutkielmassa primääriaineistona toimii vuonna 2019 julkaistu teos ”This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook”, jonka Extinction Rebellion UK on valmistanut ympäristötoimijoiden, poliitikkojen ja tutkijoiden kollektiivina. Kirja on liikkeen käsikirja, joka toimii sekä oppaana että vakuuttamisen välineenä.

Perelmanin mukaan puhujan ja yleisön välistä hyväksyntää esitetyille väitteille haetaan erilaisilla argumentaatiotekniikoilla. Jotta tämä onnistuu, ensin on määriteltävä yleisö ja sovitettava tekniikat tilanteeseen sopiviksi. Esityksen alussa puhuja muodostaa yleisön kanssa esisopimuksen eli premissit, jotka voivat olla esimerkiksi jaettuja arvoja, otaksimia tai tosiseikkoja. Kun premissille on saatu hyväksyntä, esityksen aikana tämä samainen hyväksyntä siirretään argumentaatiotekniikoilla koskemaan myös johtopäätöksiä. Jos retoriikka onnistuu ja yleisö antaa hyväksynnän puhujan väitteille, retoriikka voi realisoitua käytännön toiminnaksi ja puhujan vaikutusvallaksi. Tutkielma pohjautuu teorialähtöiseen sisällönanalyyysiin, jonka avulla eri argumentaatiotekniikoita etsitään aineistosta.

Tutkielmasta selviää, että primääriaineisto mukailee argumentaatioteorian mukaista kaavaa. Ensimmäisessä luvussa esitellään premissit, joita ovat huoli ympäristö- ja ilmasto-ongelmista sekä yleisesti kiinnostus aiheen teemoihin. Käsitteilykappaleista löytyy kaikkia teorian pääargumentaatiotekniikoita, joita tutkimuksessa jaotellaan edelleen omiin alaluokkiinsa. Kirjan viimeisessä luvussa päästään johtopäätökseen, jossa lukijaa kehoitetaan lähtemään mukaan liikkeeseen.

Argumentaatiolla pyritään esittelemään liikkeen arvopohjaa, vakuuttamaan lukija liikkeen tärkeydestä ja houkuttelemaan uusia jäseniä mukaan. Suuresta kirjoittajakunnasta huolimatta retoriikka on hyvin yhdenmukaista läpi kirjan. Kirjalla on status Extinction Rebellionin manifestina, jossa määritellään sen arvot, poliittiset tavoitteet ja toimintatavat. Viestintä on tärkeä osa sekä Extinction Rebellionin ja Elokapiinan toimintaa, jonka myötä näiden tarkastelu retoriikan tutkimuksen avulla on mielekästä.

Avainsanat: Extinction Rebellion, Elokapiina, retoriikka, argumentaatiotekniikat, ympäristöpolitiikka, Chaïm Perelman

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

Sisällys

1. JOHDANTO.....	1
2. TUTKIELMAN TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA METODI.....	2
2.1. Perelmanilainen argumentaatioteoria.....	3
2.1.1. Yleisö ja esisopimus.....	4
2.1.2. Argumentaatiotekniikat.....	4
2.2. Tutkielman metodi.....	5
3. EXTINCTION REBELLION JA ELOKAPINA.....	6
3.1. Extinction Rebellion Iso-Britanniassa.....	6
3.2. Elokapina Suomessa.....	8
3.3. This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook.....	9
4. ANALYYSI.....	10
4.1. Aineiston rakenne	10
4.2. Aineiston ydinretoriikka.....	11
4.2.1. Kvasiloogiset argumentit.....	11
4.2.2. Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit.....	13
4.2.3. Todellisuuden rakennetta luovat argumentit.....	15
4.2.4. Erottelumuotoiset argumentit.....	17
4.3. Pohdinta retoriikasta.....	19
5. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	20

LÄHTEET.....	22
Primääriaineisto.....	22
Sekundääriaineisto.....	22
Internet-sivut.....	23

1. JOHDANTO

Elokapinan toiminta käynnistyi Suomessa marraskuussa 2018 ja se toimii alkuperäisen, Iso-Britanniassa kuukautta aiemmin järjestäytyneen Extinction Rebellionin suomalaisena vastineena. Kyseessä on ympäristöliike, joka hyödyntää vaikuttamiskeinonaan pääasiallisesti kansalaistottelemattomuutta, taideperformansseja ja erilaisia tempauksia (Elokapina, ei pvm.). Vuonna 2020 arvioitiin, että liikkeessä mukana olevia on noin 250 000 ihmistä 75 eri maasta (Extinction Rebellion 2020). Tässä työssä tutkin, minkälaista retoriikkaa Elokapina ja sen brittiläinen vastine Extinction Rebellion käyttää ja millä keinoilla liike vakuuttelee mahdollisia uusia jäseniä sekä suurempaa yleisöä. Samalla pohdin tutkimani aineiston statusta liikkeessä. Teoreettisena viitekehyksenä hyödynnän Chaïm Perelmanin kehittämää, uuteen retoriikkaan lukeutuvaa argumentaatioteoriaa erottelemaan erilaisia argumentaatiotekniikoita ja muodostamaan kokonaiskuvan liikkeen retorista perusperiaatteista.

Tämän työn analyysi on kiertynyt lähtökohtaisesti *This Is Not A Drill: An Extinction Rebellion Handbook*-kirjan ympärille. Se on Iso-Britanniassa kirjoitettu opaskirja tästä liikkeestä kiinnostuneille sekä mahdollisille aktivisteille, ja siinä kerrotaan kattavasti, minkälaiselle pohjalle Extinction Rebellion on rakentunut aatteellisesti ja kuinka liike toimii. Sen ensimmäinen puolisko kertoo eri näkökulmista eriesimerkkejä ilmastonmuutoksen ja ympäristökatastrofin seurauksista ympäri maailmaa ja toinen puolisko tarkemmin käsittelee liikkeen toimintaa ja tavoitteita. Tämä kirja kuvastaa selkeästi liikkeen omaa ääntä ja yleisesti toiminnan pohjalla olevaa ajatusmaailmaa, sillä he ovat itse määritelleet kirjassa siihen kirjoitetut asiat omaksi totuudekseen ja näkemykset ovat perusteltu kattavasti. Koska ympäristöön liittyvät konfliktit muodostuvat tutkimusten mukaan erilaisten intressien ja määrittelyjen välisistä ristiriidoista, ne ovat tietyllä tavalla taistelua siitä, kenen totuus voittaa ja kuka saa oman viestinsä yleisölle läpi (Kallinen, Nygren & Tammisto 2012, 27-30). Retorinen analyysi on mielekäs teoreettinen lähestymistapa tähän tarkasteluun, sillä onnistuneella retoriikalla saadaan aikaiseksi haluttua toimintaa ja ryhmälle vaikutusvaltaa. Elokapinan toiminnan yhtenä perustana on poliittisten liikkeiden tavoin uusien aktivistien sitouttaminen omaan toimintaansa. Koska toiminta on hajautettua ja osallistavaa, on tärkeää tarkastella, millä keinoilla viesti välitetään yleisölle ja miten se saadaan muutettua käytännön toiminnaksi. Toimivalla retoriikalla pystytään myös parhaimmillaan ansaitsemaan legitimitetti toiminnalle.

Käsittelen tässä työssä lomittain sekä suomalaista Extinction Rebellion Finland- eli Elokapina-ilmastoliikettä sekä sen alkuperäistä brittiläistä vastinetta Extinction Rebellionia. Liikkeiden

toimintaperiaatteet, arvot ja työskentelytavat ovat lähtökohtaisesti täysin jaetut ja internet-sivuilla olevat materiaalit ovat lähestulkoon toistensa vastineita lukuun ottamatta brittiläisen version hieman laajempaa materiaalia. Liikkeiden merkittävän samankaltaisuuden huomioon ottaen, olen tehnyt valinnan arvioida suomalaisen Elokapina-liikkeen retoriikkaa Iso-Britanniassa julkaistun teoksen pohjalta. Tämä valinta on tehty myös siksi, että vastaavaa aineistoa suomeksi ei ole paljoa, ja koska suurin osa liikkeiden viestinnästä on anonyymiä tai sitä tuotetaan koko liikkeen nimeä käyttäen. Siten kirjan kirjoittajia tarkasteltaessa saa myös hyödyllisesti hieman syvemmän katsauksen Elokapinan ja Extinction Rebellionin takana oleviin ihmisiin sekä heidän ajatuksiinsa. Käytän oheismateriaalina täydentämään sekä Suomen että Iso-Britannian liikkeiden internet-sivujen materiaaleja ja sekundaariaineistona aihetta sivuavaa tutkimusmateriaalia.

2. TUTKIELMAN TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA METODI

Retoriikka ymmärretään yleisesti suostuttelun ja yhteisen hyväksynnän hakemisen taitona puheen kautta. Se on osa poliittista puhetta sekä esitystapaa, sillä sen tarkoituksena on hakea yhteisymmärrystä kiistanalaisille yhteiskunnallisille kysymyksille. (Palonen 2005, 145). Puheen ja viestinnän tarkastelu poliittisen toiminnan muotona on kiinnostavaa ja mielekästä, sillä se on ollut aina kiinteä osa poliittista toimintaa. Tämän voi havaita esimerkiksi tarkasteltaessa parlamentin juuria sanana, joka viittaa jo 1100-luvulla käytettyjen italian ja ranskan sanoihin ”*parlare*” ja ”*parler*”. Näillä on tarkoitettu puhumista menettelynä käsitellä erilaisia yhteiskunnallisia asioita sekä ongelmia ja tämä historia onkin muodostanut toimintatavan keskeisiin poliittisen päätöksenteon instituutioihin kuten esimerkiksi Suomen eduskuntaan (Mt, 142). Perelman käsittää retoriikan pelkkää puhumista laajemmin kaikenlaiseksi yleisön älyllistä tai emotionaalista hyväksyntää hakevaksi toiminnaksi, jolloin lähes kaikki diskurssi, jonka tarkoituksena ei ole hakea yleispätevyyttä, on retorisen tarkastelun alueella (Perelman 1996, 181). Tutkittavassa aineistossani Extinction Rebellionin media- ja viestintäkoordinaattori Ronan McNern kirjoittaa, että liikkeen yksi päästrategioista on viestintä medialle, jotta mahdollisimman suuri osa kansalaisista lähtisi mukaan tähän poliittiseen liikkeeseen ja jotta heidän välittämänsä poliittinen viesti saavuttaisi mahdollisimman suuren osan väestöstä (McNern 2019, 146-148). Koska poliittinen puhe ja sitä myöten liikkeen retoriikka on niin merkittävässä keskiössä Extinction Rebellionin sekä Elokapinan toiminnassa, sen tutkiminen voi olla hyvin hedelmällistä. Muita tutkimuksia juuri tämän liikkeen retoriikasta on löytynyt niukasti.

Perelman kuvailee kirjassaan ”Retoriikan valtakunta” (suom. Leevi Lehto) perinteiseen retoriikkaan kuuluvaa Aristoteleen dialektiikkaa kahdenkeskeiseksi argumenttien vaihdannaksi ja vakuuttelun taidoksi. Dialektiset päätelmät ovat muun muassa perusteluita eli argumentteja ja niiden tarkoituksena on pyrkiä hyväksymään tai hylkäämään kiistanalaisia väitteitä. Perelmanin muotoilemassa ja nimittämässä uudessa retoriikassa tämä dialektiikka laajennetaan koskemaan suurempia rajattuja tai universaaleja yleisöjä. Uusi retoriikka kattaa kaikki vakuuttamiseen taikka suostutteluun pyrkivät esitykset ja niiden tarkastelun lähtökohtana on yleisön- ja esitystavan määrittelymenetelmät (Perelman 1997, 11-12). Tämän myötä työni keskittyy tarkastelemaan *This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook*-kirjan suostutteluun sekä yleisön vaikuttamiseen pyrkivää esitystapaa. Kirjassa todetaan, että kirjoittajien pyrkimyksenä on tuoda esiin ”ainoa oikea rationaalinen ääni”, joka tuo esiin totuuden käsiteltävistä asioista (*This Is Not a Drill – An Extinction Rebellion Handbook*, 11). Perelman kuvailee totuuden olevan lausuman ominaisuus, jonka piirteitä ovat mielipiteistä riippumattomuus, todistusluontoisuus ja yleispätevyys. Dialektisessa päättelyssä voidaan hakea yleisesti hyväksytyjen ja tunnustettujen esitysten nojalla hyväksyntää johtopäätöksille, mutta sen lähtökohtana on aina väitteiden kiistanalaisuus. (Perelman 1997, 8) Näen siis, että tutkittavan kirjan väitteistä huolimatta, on suotavaa suhtautua sen väittämiin argumentteina ja vakuuttelun välineinä eikä yleispätevinä kumoamattomina totuuksina.

2.1. Perelmanilainen argumentaatioteoria

Tämän työn tutkimusmetodi pohjautuu Chaïm Perelmanin kehittämään argumentaatioteoriaan, joka kuuluu uuden retoriikan perinteeseen. Siinä retoriikka ilmiönä käsitetään laajemmin ja analyttisemmin kuin klassisen retoriikan käytännön puhetaitojen tutkimuksessa. Perelman on halunnut erottaa selkeästi toisistaan analyttisen ja dialektisen päättelyn, siinä missä ”argumentaatioteorian perustaja” Aristoteles on halunnut tutkia näitä molempia retoriikan yhteydessä (Perelman, 1996, 7). Perelmanin mukaan argumentaatiossa ja retoriikassa, jossa haetaan yhteistä hyväksyntää kiistanalaisille kysymyksille, ei ole kyse puhtaan muodollisten ja yleispätevien totuuksien löytämisestä, joita voitaisiin ratkaista loogisella ja analyttisellä päättelyllä. Dialektisessa päättelyssä argumenttien arvo perustuu sen sijaan ainoastaan niiden vaikutukseen jonkun toisen ajatteluun ja esimerkiksi tässä kontekstissa siihen, minkälaista käytännön toimintaa retoriikka saa aikaan. (Mt, 7-9). Argumentaatioteorian ytimessä on retoriikan käyttötarkoitus eli sen voidaan määrittää puhujan keinoksi vakuutella kuulijoita ja saamaan kannatus esitetyille väitteille, jotka kuulijat voivat joko hyväksyä tai hylätä. Retoriikka on onnistunutta, jos puhuja saa yleisön puolelleen ja saa siten realisoitua itselleen esimerkiksi poliittista valtaa.

2.1.1. Yleisö ja esisopimus

Perelmanin argumentaatioteorian lähtökohtina on yleisön sekä esisopimuksen eli premissien määrittely. Puhujan lähtökohtaisena tehtävänä on sovittaa puhe siten, että kuulijoiden ja puhujan välillä on yhteisymmärrys käsitellyistä asioista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että puhujalla ja yleisöllä pitää olla yhteisymmärrys premissistä eli esimerkiksi jostain jaetusta arvosta, jonka avulla aletaan muodostaa sidos kohti puhujan muodostamia johtopäätöksiä. Jos yleisö ei hyväksy esisopimusta, ei johtopäätöksien hyväksyminen ole mahdollista. Tarkoitus ei ole todistaa johtopäätöksiä, vaan saada niille hyväksyntä. Puhujan on siis tunnettava yleisönsä sekä sen jakamat premissit ja muotoiltavat argumentit sen mukaisesti (Perelman 1996, 28). Premissit voivat olla todellisuuteen perustuvia tosiseikkoja, jos kukaan yleisössä ei yritä kumoa niitä, arkijärkeen perustuvia epävarmempia otaksumia tai suotavuutta koskevia seikkoja kuten hierarkioita, päättelysääntöjä tai erilaisia arvoja. Tosiseikan asemasta premissinä voi toimia myös jokin sellainen väite, jonka suuren ja arvollisesti heterogeenisen yleisön on mahdollista hyväksyä, mutta kyse pitää olla silloin jostain suhteellisen täsmällisestä arvosta kuten esimerkiksi hyvinvoinnista, kauneudesta tai hyvydestä (Mt, 30-40).

Teorian mukaan yleisö voidaan jakaa määrittelemättömän universaaliyleisön sekä puhujalle entuudestaan tutun tai tietyn aiheen ympärille rajautuneen erityisyleisön käsitteisiin. (Perelman 1996, 25). Perelman käyttää universaaliyleisön käsitettä, mutta sitä on kritisoitu retoriikantutkimuksessa, koska on suhteellisen vaikeaa arvioida, minkälaiset asiat ovat sellaisia ajan, paikan ja kulttuurin kontekstista irrallaan olevia asioita, jotka voisivat olla kaikkien ihmisten hyväksymiä (De Velasco 2005, 60). Perelmania on myös kritisoitu hieman idealistisen universaaliyleisön käsitteen lisäksi retoriikan ”rationaalisen puolen” ylikorostamisesta ja manipulaation sekä kaunopuheisuuden merkityksen hylkäämisestä. Kuitenkin hänen perintöään arvostetaan retoriikan tutkimuksessa ja teoriaa jalostetaan edelleen (Summa 1996, 72).

2.1.2. Argumentaatiotekniikat

Jotta hyväksyntä pystytään siirtämään premissistä koskemaan myös johtopäätöksiä, Perelmanin teorian mukaan puhujan on käytettävä erilaisia argumentaatiotekniikoita, joilla premissien sekä väitteiden välille luodaan joko sidos tai erottelu. Puhutaan siten siis sidosmuotoisista eli assosiativisista argumentaatiotekniikoista, joilla premissille annettu hyväksyntä siirretään johtopäätöksiin, sekä erotteluun perustuvista eli dissosiativisista argumentaatiotekniikoista, joilla erotellaan kielen tai

vakiintuneen perinteen yhteen sitomia tekijöitä. (Perelman 1996, 58). Assosiativisia tekniikoita ovat Perelmanin mukaan kvasiloogiset argumentit, todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit sekä todellisuuden rakennetta luovat argumentit. Kvasiloogiset argumentit muistuttavat loogista tai matemaattista päättelyä tyypistämällä jokin ajatus ja todellisuus loogiselta vaikuttavaan kaavaan. Johtopäätökset tuodaan kuitenkin konkreettiseen todellisuuteen. Näin pyritään osoittamaan oma argumentti väistämättömäksi ja vastaväitteitä vailla olevaksi totuudeksi, poistamaan kilpailevat tulkinnat sekä yksilön arviointimahdollisuudet. Nämä toimivat, jos kukaan yleisössä ei huomaa epä johdonmukaisuutta tai kyseenalaista logiikkaa (Mt, 59 & 62). Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit perustuvat todellisuuden eri osien välisiin suhteisiin ja ne ovat keino siirtää premississä hyväksyty koskemaan sitä osaa, mistä puhuja pyrkii saamaan yhteisymmärryksen. Kuulijan on hyväksyttävä eri osien välisten suhteiden objektiivisuus, jotta argumenteilla saadaan muodostettua luonnollisen kaltaisia siteitä. Näissä argumenteissa vedotaan peräkkäisyysiteisiin eli argumentteihin, joissa tosiasioita arvioidaan sen seurauksista käsin esimerkiksi syy-seuraussuhteilla sekä kaltevan pinnan argumentilla tai rinnakkaisuussiteisiin, jossa yhdistetään eri tasojen välisiä asioita, kuten muun muassa henkilön ja tekojen välisiä suhteita. Rinnakkaisuussiteillä voidaan usein myös vedota auktoriteetteihin tai kiistää niitä (Mt, 93 & 107). Todellisuuden rakennetta luovat argumentit pyrkivät yleistämään ennako- ja erityistapauksia sekä luomaan erilaisia todellisuuden rakennetta koskevia jatkumoihin. Näihin jatkumoihin voi nojata sen jälkeen päättelyssä. Niissä käytetään yleensä hyväksi erilaisia esimerkkejä, analogeja tai metaforia. Erottelumuotoiset argumentit perustuvat todellisuuden eri osien erille aseteluun siten, että jostain ilmiöstä pyritään erottamaan niin sanotusti näennäinen ja todellinen puoli ja tällä vastakkainasettelulla laittamaan nämä arvojärjestykseen toisiinsa nähden. (Mt 61).

2.2. Tutkielman metodi

Tässä työssä hyödynnetään tutkimusmetodina teoriaohjaavaa ja deduktiivista sisällönanalyysiä, jossa käytän teoreettisena kehikkona Perelmanin argumentaatioteoriaa. Tämä on metodi, jossa tunnustetaan aikaisemman tiedon vaikutus. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan testata metodia, vaan löytää valmiin mallin avulla uusia löydöksiä materiaalista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.2). Luokittelen Perelmanin mallin mukaan tutkimani aineiston sisällön kvasiloogisiin argumentteihin, todellisuuden rakenteisiin perustuviin argumentteihin, todellisuuden rakennetta luoviin argumentteihin sekä erottelumuotoisiin argumentteihin. Nämä jakautuvat edelleen tarkempiin edellä kuvattuihin alaluokkiin. Pyrkimyksenä on etsiä aineistosta argumentaatioteorian mukaisesti erilaisia ilmauksia, jotka voidaan perustellusti jakaa

näihin luokkiin, muodostaa käsitys sisällön kokonaisuudesta ja lopulta löytää vastauksia tämän työn ennalta määriteltyihin tutkimuskysymyksiin.

3. Extinction Rebellion ja Elokapina

Iso-Britanniassa syntynyt Extinction Rebellion ja sen suomalainen vastine, Elokapina, ovat yhteiskunnallisia liikkeitä, jotka omien tavoitteidensa mukaan pyrkivät pysäyttämään kuudennetta massasukupuuttoa sekä minimoimaan ilmasto- ja ympäristökriisin aiheuttamia sosiaalisia vahinkoja väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden keinoin. (Elokapina, ei pvm.). Elokapina ei poliittisena liikkeenä pelkisty muodolliseen organisaatioon, sillä sen ydinperiaatteisiin on kirjattu tavoite pysytellä mahdollisimman laajasti hajautettuna ja yksilön autonomiaan perustuvana poliittisena liikkeenä (Elokapina, ei pvm.). Yhteiskunnallisilla liikkeillä on tavoite, jolla joko vastustetaan tai vaaditaan muutosta ja tässä tapauksessa vaatimukset kohdistuvat, valtioiden vallanpitäjien ympäristö- ja ilmastopolitiikkaan. Poliittisten liikkeiden olemassaololle on välttämätöntä, että liike ei pysähdy, vaan pystyy jatkuvasti kasvamaan sekä uusiutumaan tavoitteiden saavuttamiseksi, sekä se, että yksilön ja liikkeen päämäärät ovat erottamattoman yhdenmukaiset. (Hyvärinen 1985, 67-99). Tähän tarkoitukseen ei välttämättä tarvita organisoitunutta johtoryhmää, mutta tavalla tai toisella ihmiset on saatava vakuutettua mukaan toimintaan. Tämän tutkielma tarkastelee siten myös osittain kysymystä, millä tavoin retoriikka toimii ihmisiä mukaan houkuttelevana ja yhdistävänä liimana kansainvälisesti ja kansallisesti hajaantuneessa mutta samalla kollektiivisessa poliittisessä liikkeessä.

3.1. Extinction Rebellion Britanniassa

Extinction Rebellion liike syntyi Iso-Britanniassa 2018 ja sen alkupisteinä pidetään sen internet-sivustojen mukaan 31. lokakuuta 2018 alkaneita mielenosoituksia. Aktivistit kerääntyivät Lontoon parlamenttiaukiolle ja keräsivät seuraavien viikkojen aikana mukaan kuuden tuhannen ihmisen joukon tukkimaan Thames-joen keskeisiä siltoja, liimaamaan itsensä Buckinghamin Palatsin portteihin ja istuttamaan puita parlamenttiaukiolle. Liike sai kansainvälistä mediahuomiota ja Extinction Rebellionin periaatteiden mukaan toimivia ryhmiä alkoi syntyä pian myös muihin valtioihin Euroopassa. (Extinction Rebellion, ei pvm.). Yksi liikkeen perustajajäsenistä, Roger Hallam, kirjoittaa This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook-kirjan 14. kappaleessa, että tämän poliittisen liikkeen synty ei ole ollut spontaani esimerkiksi sosiaalisen median synnyttämä kansalaisliike, vaan sitä suunnittelivat akateemikot ja aktivistit yhdessä moniammatillisesti ja -alaisesti taustoittavan tutkimustyön avulla. Tarkoituksena oli

löytää tehokas poliittisen vaikuttamisen tapa ja ryhmä päätyi väkivallattomaan kansalaistottelemattomuuteen. Ajatuksena oli, että häiriöllä saataisiin aikaan paljon päätöksentekijöiden ja median kautta suuren yleisön huomiota (Hallam 2019, 114-115). Hallam on sittemmin eronnut Extinction Rebellionin toiminnasta liikkeen arvojen kanssa ristiriidassa olevien lausuntojen takia, mutta hän on ollut muotoilemassa liikkeen peruseriaatteita, joiden mukaan edelleen toimitaan (Elokapina, ei pvm.)

Extinction Rebellionin ja Elokapinan arvot ovat listattu liikkeiden internetsivulle ja ne ovat samalaiset molemmilla sivustoilla. Keskeisiä arvoja ovat tiivistetysti yhteinen ja jaettu näkemys muutoksesta, nykyisen järjestelmän muuttaminen kulttuurillisesti sekä poliittisesti, jokaisen toivottaminen tervetulleeksi mukaan, itsereflektio ja muiden syylistämättä jättäminen, väkivallattomuus sekä liikkeen hajautuneisuus ja autonomisuus (Elokapina, ei pvm.). Nämä peruseriaatteet ovat liikkeen osallistujien kesken jakamat ydinarvot kansallisesti sekä kansainvälisesti, ja ne toimivat liikkeen toiminnan perusraameina. Jokainen osallistuja voi tulkita näitä omalla tavallaan muodostaen siten riskin liikkeen sisäisille tulkintaristiriidoille. Voi olla, että *This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook*-kirja on kirjoitettu myös osaltaan niitä ehkäisemään.

Kirjan kappaleessaan Hallam muotoilee listan liikkeen perustoimintaperiaatteita, joita ovat väkivallattomuus, mahdollisimman suuren joukon mukaan vetäminen, lain rikkominen, toiminnan keskittyminen pääkaupunkeihin ja mielenosoitusten ajallinen pitkäkestoisuus. Häiriön on tarkoitus aiheuttaa taloudellisia kustannuksia ja esimerkiksi poliisin kiinniottoja niin paljon, että liikettä ei voi jättää huomiotta kansainvälisessä mediassa. (Hallam 2019, 115-117). Mediastategiana on ollut kertoa, miksi aktivistit käyttävät kansalaistottelemattomuutta vaikuttamiskeinonaan, jotta kaikki mediahuomio ei keskittyisi vain pidätyksiin ja siksi, jotta liikkeelle saataisiin legitimitettä myös suuremmissa yleisöissä. Tätä jälkimmäistä lisäystä ei mainita kirjassa, mutta se on omaa pohdintaani. Yksi liikkeen kolmesta ydintavoitteesta on kertoa heidän muotoilemansa totuus, jonka takia mediavaikuttaminen on kiinteä osa fyysistä toimintaa, jota suoritetaan kaduilla. Käytännössä se tarkoitti esimerkiksi ensimmäisessä 31. lokakuun 2018 mielenosoitusten yhteydessä viestittämistä eri mediatiloille sekä journalisteille ja tiedotustilaisuuden pitämistä, jossa annettiin tietoa liikkeestä ja sen toimintaperiaatteista. Tavoitteena on ollut pitää kiinteää viestintäsuhdetta mahdollisimman moneen eri mediatilaan. Mediatilat kuten Iso-Britannian BBC ovat olleet myös itse aktioiden kohteena, jossa pyrkimyksenä on ollut vaikuttaa niiden ilmastotiedottamisen määrään ja laatuun. Huomion arvoista on se, että mediaa koskevassa kappaleessa ei ole määritelty sitä, millä tavoin tavoitteista viestitään, eli millä

tavoin liike haluaisi vakuuttaa yleisönsä. Liike ei siis avaa itse omaa retorista strategiaansa (McNern 2019, 146-150). Tiivistetysti mediastrategiassaan Extinction Rebellion on pyrkinyt vaikuttamaan viestiin sekä mahdollisesti viestintätapaan, jota mediat jakavat suuremmalle yleisölle. Lopulta silti se, minkälainen vaikutus tällä viestintästrategialla on, ei ole sikäli liikkeen omissa käsissä. Sen takia Extinction Rebellionin tai Elokapinan retoriikkaa voi tutkia parhaiten vain heidän itse kirjoittamiensa julkaisujen, esimerkiksi valitsemani tutkimusaineiston avulla.

Elokapinalla ei oman tiedotuksensa mukaan ole organisoitunutta johtoelintä tai liikkeen sisäistä hierarkiaa, vaan liike toimii pienissä paikallisissa työ- ja toimintaryhmissä (Elokapina, ei pvm.). Tämän myötä on lähtökohtaisesti melko haastavaa saada esiin tietoa siitä, ketkä ovat liikkeen virallisten kantojen ja toimintakonsensuksen muotoilun takana tai ketkä ovat kirjoittaneet esimerkiksi Internet-sivustot. Ainoana merkintänä löytyy tieto, että suomalaisten kotisivujen päivittäminen on liikkeen sisältöryhmän vastuulla (Elokapina 2021). Sekä Iso-Britanniassa, että Suomessa on ollut vajaan 20 hengen perustajajoukot, jotka ovat käynnistäneet liikkeet, mutta internet-sivuilla kritisoidaan näiden ryhmien korostamista, koska se ei ole liikkeen autonomisuuden ja hajaantumisen arvon mukaista. Siten myös This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook-kirjassa on yli neljäkymmentä omaa nimeä käyttävää sekä nimetöntä kirjoittajaa.

3.2. Elokapina Suomessa

Monenlaisia ilmasto- ja ympäristöjärjestöjä ja liikkeitä on ollut Suomessa lukuisia kuluneiden vuosikymmenten aikana. 2018 toiminnan käynnistänyt Elokapina on kuitenkin jossain määrin poikkeuksellinen muista liikkeistä, koska sillä ei ole vaikka Greenpeacen tavoin hallitusta ja vakituisia työntekijöitä, vaan järjestö toimii autonomisesti pienissä kaupunkikohtaisissa toimintaryhmissä. Myöskin Greenpeaceen verrattuna Elokapinalla on yksi korostettu toimintatapa eli kansalaistottelemattomuus, siinä missä Greenpeacen toiminta on monipuolisempaa ja muistuttaa jossain määrin perinteisempää organisoitunutta järjestötoimintaa (Greenpeace 2022). Elokapinan toiminta perustuu brittiläisen vastineensa mukaisesti aktioihin, joissa käytetään eri tavoin väkivallatonta kansalaistottelemattomuutta. Toimintaa on yli kymmenessä Suomen kaupungissa, mutta eniten mediahuomiota ovat saaneet Helsingissä tapahtuneet mielenosoitukset ja niiden yhteydessä tehdyt autoteiden sulut.

Suomessa Yle on valmistanut myös neljän jakson ”Kapinalliset”-dokumentisarjan (2022), joka käsittelee Elokapina-liikettä kolmen nuoren aktivistin näkökulmasta. Dokumentissa kuvataan

paikallisryhmien toimintaa, jota kuvastaa itseohjautuminen, yhteinen päätöksenteko ja esimerkiksi yhteispäätökset eri viestintästrategioissa. Dokumentista selviää, että lähiryhmien johtohahmot tekevät joitain päätöksiä yhdessä ja vastuuta sekä valtaa on niillä, jotka ovat aktiivisesti mukana toiminnassa. Suomessa tehtyjen aktioiden yksi tärkeä tavoite on ollut saada viestiä läpi mediassa samalla tavoin kuin primääriaineistokirjassakin kuvaillaan. (Kapinalliset, Yle Areena 2022). Siten voidaan tulkita, että viestinnässä hyödynnetyllä retoriikalla on merkittävä osuus sanoman läpilyömiseen suurille yleisöille myös Suomen kontekstissa.

3.3. This Is Not A Drill: An Extinction Rebellion Handbook

This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook-kirja julkaistiin 13. kesäkuuta 2019 ja sen julkaisija on Penguin Random House. Brittiläisen Extinction Rebellionin mukaan kirja on käytännöllinen opaskirja, joka sisältää kaiken tarvittavan informaation, mikä vaaditaan mukaan lähtemiseksi silloin reilu puoli vuotta vanhaan, uuteen ilmastoliikkeeseen. Kirja sai jo ennen sen julkaisua noin viisitoistatuhatta ennakkotilausta ja kysyntä on ollut laajaa. Kirjan julkaisua koskevassa artikkelissa kerrotaan, että ”sen lukemisen jälkeen, sinusta on tullut Extinction Rebellionin aktivisti”, mistä voidaan päätellä, että kirjalla on selkeä status liikkeessä toimintaa ohjaavana oppaana. (Extinction Rebellion UK 2022). Kirjassa on kappaleita joiltain alkuperäisen brittiläisen liikkeen perustajajäseniltä kuten Roger Hallamilta, Clare Farrellilta, Robin Boardmanilta ja Gail Bradbrookilta (Extinction Rebellion UK 2022).

Elokapinan omien kotisivujen kautta pääsee liikkeen jäsenistölle ja ohjaajille tarkoitetulle Base-sivustolle, josta löytyy käytännön informaatiota muun muassa työryhmien toimintaan sekä erilaisten sähköisten viestintävälineiden käyttöön. Sieltä löytyy myös kansainvälinen dokumenttipankki, jossa on lista liikkeeseen liittyviä ohje- ja tietodokumentteja. Näistä dokumenteista löytyi pätkiä This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook- kirjan joistain osista Google Docs-muodossa ja materiaalit sisältävät kokonaisuudessaan paljon samankaltaisia asioita, mitä kirjassakin on (Wiki: International XR dokument index, ei pvm.). Kirjalla ja sen sisällöllä näyttäisi olevan asema kansainvälisesti liikkeessä jonkinlaisena ohjenuorana siihen osallistuville ihmisille, vaikka järjestö toimiikin paikallisesti.

4. ANALYYSI

4.1. Aineiston rakenne

This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook- kirjassa on yli 40 kirjoittajaa. Osa kirjan kappaleista on kirjoitettu jonkun tietyn ryhmän yhteistyönä tai anonyymisti ilman omaa nimeä. Kirjoittajaryhmä koostuu aktivisteista, Extinction Rebellionin perustajajäsenistä, poliitikoista, tutkijoista ja monista muista eri toimijoista. Ensimmäinen osa ”Tell the truth” on kokoelma kirjoittajien henkilökohtaisia tarinoita, tunteiden kuvauksia sekä mietintöjä ilmastonmuutoksesta ja luonnon tuhoutumisen vaikutuksista eri elämän osa-alueisiin. Jokainen puhuu kirjoituksissaan omasta näkökulmastaan, mutta kaikki tekstit noudattavat jossain määrin samankaltaista kaavaa. Kappaleet lähtevät tyypillisesti jonkinlaisen ilmasto- ja ympäristökatastrofin kuvailusta ja siitä, miten eri osissa maailmaa on kärsitty monin eri tavoin näiden seurauksista. Kappaleet päättyvät useimmiten jonkin tunteen kuten toivon tai epätoivon kuvailuun ja tunteita käytetään paljon tekstien värittäjänä. Klassisessa retoriikassa kuten Aristoteleen teksteissä tunnetta ja sen tarkoituksenmukaista herättämistä on pidetty eräänä keskeisenä argumentaation keinona (Cope & Sandys 1877, 14-15). Tämäkin tarkastelutapa voisi olla mielekäs, jos tarkasteltaisiin tarkemmin tutkittavan materiaalin retorista vaikuttavuutta, mutta Perelmanin argumentaatiotekniikka keskittyy viestin välittymisen tarkasteluun, eikä varsinaisesti siihen, minkälaisia reaktioita yleisöltä haetaan.

”Act now”-osa kuvailee Extinction Rebellionin käytännön toimintaa ihmisten omien kertomusten valottamana ja määrittelee liikkeen poliittisen ajattelun perustan. Siinä vastataan siten kysymyksiin siitä, miten liike toimii ja minkälaista yhteiskuntaa se tavoittelee. Retorinen vakuuttelu jatkuu edelleen tässä osassa ja johtaa viimeisessä kappaleessa esitettyyn suoraan lukijaa puhuttelevaan kehotukseen lähteä mukaan liikkeen toimintaan. Vakuuttelun keinoja on hyödynnettävä, jotta lukija sisäistää, miksi hänen on tarkoitus toimia juuri esiteltyjen toimintatapojen mukaisesti. Voidaan tulkita, että retoriikalla haetaan myös legitimizeettiä liikkeen toiminnalle. Legitimizeetillä tarkoitan tässä tapauksessa liikkeen hyväksyttävyyttä sekä oikeutusta kansalaisten ja sellaisten henkilöiden silmissä, jotka mahdollisesti lähtisivät toimintaan mukaan (Tieteen termipankki 2020). Jos liikettä ei pidetä legitimiinä, ei se voi saada poliittista valtaa tai jalansijaa julkiseen keskusteluun.

4.2. Aineiston ydinretoriikka

Kirja luo omintakeisen retorisen vaikuttamisen tilanteen, kun puhujana on suuri joukko sekä omalla nimellään että anonyymisti kirjoittaneita henkilöitä ja lukijana periaatteessa ennalta määrittelemätön yleisö. Yleisö eli lukijakunta rajautuu sen perusteella, ketkä todennäköisesti ovat jo valmiiksi kiinnostuneita ympäristöstä, poliittisesta vaikuttamisesta ja kyseisen liikkeen kannattamista arvoista. Jos kirjoittajia olisi vain yksi tai jos kirja olisi esimerkiksi kaikille pakollinen oppikirja, retoriset lähtökohdat olisivat huomattavan erilaiset. Tässä puhuja on kollektiivi ja yleisöllä on valmiiksi jollain asteella jaettu hyväksyntä premissille eli esisopimuksille. Premissien voidaan katsoa nojaavan muutamalle yhteiselle arvolle, jotka ovat hyvinvointi ja huoli planeetan tilasta ilmastonmuutoksen takia. Kirja lähtee liikkeelle tästä huolesta heti ensimmäisellä sivullaan ja esittelee siten premissinsä. Jos lukija ei anna hyväksyntää näille lähtökohdille, hyväksynnän antaminen johtopäätöksille on todennäköisesti mahdotonta. Vaikka kirjassa on useampi kohta, jossa yleisö määritellään universaaliyleisöksi, argumentoinnin kohteena ovat käytännössä kuitenkin ne lukijat, jotka jakavat samat arvot ja lähtökohdat kirjoittajien kanssa.

4.2.1. Kvasiloogiset argumentit

Kvasiloogisia argumentteja voi löytää kirjasta, kun väittämistä etsitään eroavaisuuksia muodollisen päättelyn lajeihin. Epäjohdonmukaisuus tällaisessa argumentoinnissa ei ole välttämättä ongelmallista, koska tarkoituksena ei ole todistaa väittämää tai puhdistaa loogisilta virheiltä, vaan rakentaa argumentista mahdollisimman vahva ja vakuuttava (Perelman 1996, 62). Materiaalista löytyy ristiriitaisuuteen, vastavuoroisuuteen ja mittajärjestelmään perustuvia kvasiloogisia argumentteja. Jos jokin loogiselta vaikuttava sääntö tai yleisesti hyväksytty väite asetetaan kyseenalaiseksi, paljastuu se ristiriitaiseksi kvasiloogiseksi argumentiksi ja siten menettää painoarvonsa (Mt 64). Kirjan ensimmäisessä sivulla otsikolla ”About the author” kirjoitetaan, että he ovat ainoa rationaalinen ääni maailmassa, joka on suunniteltu ohittamaan heidät (Extinction Rebellion 2019, 7). Jos rationaalisuudella tarkoitetaan ihmisiä tai tahoja, jotka ajavat samoja muutoksia kuin Extinction Rebellion, on oletettavaa, että tällaisia on muitakin kuin tämä liike. Muuten heillä ei olisi ihmisiä liittymään liikkeeseen tai muita järjestöjä kannattamaan heidän toimintaansa. Toisekseen myös toteamus siitä, että liike ohitettaisiin maailmassa, ei vastaa todellisuutta, koska monet mediat ovat olleet jo useamman vuoden hyvin kiinnostuneita liikkeestä ja antaneet sille paljon huomiota. Tästä yksi esimerkki on aiemmin esitelty Ylen dokumentti. Toinen selkeä kvasilooginen argumentti tulee viimeisessä kappaleessa, jossa premissille annettu hyväksyntä yritetään siirtää johtopäätöksiin. Kappaleessa todetaan, että jos ihminen on olemassa tällä historian hetkellä, se johtuu siitä, että sillä on työ tehtävänä (Bradbrook 2019, 217). Tämän jälkeen lukija

ohjataan miettimään, miten hän voisi osallistua Extinction Rebellioniin omalla tavallaan. Tämä toteamus saattaa tuntua loogiselta, jos hyväksyntä on saatu siirrettyä onnistuneesti argumentaatiotekniikoiden avulla johtopäätöksiin saakka. Valtio-oppiin suuntautuneena kvasiloogisia argumentteja on helppo erottaa näiden esimerkkien lisäksi kappaleista, jossa käsitellään poliittisia visioita. 28. kappaleessa visioidaan maailmaa, jossa hiilidioksidipäästöt voitaisiin laskea nolnaan jo vuoteen 2025 mennessä globaalin hallintojärjestelmän alla. Tätä globaalia hallitusta kuvailaan tahoksi, joka olisi radikaalimpi ja demokraattisempi kuin Euroopan unioni ja jonka avulla kukin valtio saisi löytää oman tiensä kohti päästöttömyyttä (Healy 2019, 203). Euroopan Unionin kontekstissa on spekuloitu demokratian ja tehokkuuden välistä ristiriitaa, mikä tarkoittaa sitä, että mitä demokraattisempi jokin taho on, sitä vaikeampaa on tehdä tehokkaasti päätöksiä. EU:n kokoisessa ylikansallisessa demokratiassa törmätään jäsenvaltioiden vahvoihin kansallisidentiteetteihin ja haluan käyttää veto-oikeutta oman valtion edun mukaisesti, minkä takia pelkää EU:n tasolla tämä vaihtoehto näyttää melko vaikealta järjestää käytännössä (Raunio 2014, 143-144). Tätä taustaa vasten vastaavalla yhä laajemmalla globaalihallitukselta vaadittaisiin paljon, että sellainen järjestelmä saataisiin toimimaan aidosti ylikansallisia intressejä mukailevasti sekä demokraattisesti. Toisena vastaavana ristiriitana esiin nousee keskustelu suorasta demokratiasta. Demokratiaa koskevassa kappaleessa kirjoittaja toteaa uskovansa, ettei reilumpaa tulonjakoa tai parempaa ympäristöpolitiikkaa saada aikaiseksi äänestämällä parlamenttiin ihmisiä eikä haluttua muutosta aikaan saada vakiintuneiden poliittisten instituutioiden sisällä. Tämän takia hän muotoilee ”itsestään selvän peruslogiikan”, jonka mukaan tasa-arvoisempi yhteiskunta muodostuu tasa-arvoisen vallan jakamisen myötä, joka tarkoittaisi kansalaisten itsehallintoa ja eräänlaisen ruohonjuuritason kansalaisparlamentin muodostamista (Ross 2019, 205-206). Tässä erityisesti huomio kiinnittyy kirjottajan tapaan määritellä tämä itsestään selväksi peruslogiikaksi, jolla selkeästi voimistetaan omaa argumenttia, mutta samalla paljastetaan se kvasiloogiseksi argumentiksi. Kirjassa todetaan suoran demokratian olevan hyvä asia, koska sillä tavalla syntyvät päätökset ovat reiluja, koska se toimii ja koska ihmiset pitävät siitä esimerkiksi eräällä Syyrian alueella (Mt, 210). Tämä logiikka antaa käsityksen, että jokin systeemi yhdellä alueella voitaisiin sellaisenaan ottaa toimivasti käyttöön muuallakin. Tutkimuksissa on havaittu, että suoran demokratian käytännöt lisäävät tosiaankin valtion demokraattisuutta, mutta niiden käyttöönottoon vaikuttavat valtion institutionaalinen perinne sekä se, kuinka pitkään maan sen hetkistä hallintotapaa on harjoitettu (Altman 2011, 87). Myöskin herää ajatus, että ideat ylikansallisesta maailmanhallinnosta sekä suoran demokratian hallintotavasta vaikuttavat olevan ristiriidassa keskenään. Sinänsä asialla ei ole merkitystä kuitenkaan, koska

argumentaatiossa tärkeintä on sen vakuuttavuus. Jos lukija ei kyseenalaista logiikkaa eikä ole käsiteltävän asian asiantuntija, hän voi antaa hyvin hyväksynnän argumenteille.

Vastavuoroisuuden periaatteella tarkoitetaan sitä, että kaksi oliota samaistetaan toisiinsa ainakin osittain ja sen jälkeen oletetaan, että niitä tulisi kohdella samalla tavalla yhdenmukaisesti (Perelman 1996, 78). Materiaalista löytyy ainakin yksi tällaiseen vastavuoroiseen perustuva argumentti 10. luvusta, joka koskee ihmisten poliittista kiinnostusta eri politiikan sektoreihin. Kirjoittaja kritisoi ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneita sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja identiteettipolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä, mutta eivät ympäristö- ja ilmastopoliittisista kysymyksistä. Hän samaistaa politiikan lohkot yhteen sillä, että molemmat aiheuttavat ihmisille elämään merkittävää haittaa (Todd 2019, 83). Samaistamisella voi kiinnittää oikeudenmukaisuudesta kiinnostuneiden ihmisten huomion ympäristöongelmiin ja vakuuttaa heitä asian tärkeydestä.

Samassa 10. kappaleessa kirjoittaja käyttää myös mittajärjestelmään perustuvaa vertailua argumentaation keinonaan todetessaan, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin liittyvä Twitter-viesti saa tuhansia reaktioita, siinä missä luontoon liittyvät postaukset saa vain muutamia ihmisiä kiinnostumaan (Mt, 82). Kun vertailua käytetään vakuuttamisen keinona, vertailukohde määritellään harvoin tarkasti. Jos tarkoituksena ei ole välittää informaatiota, vaan pyrkiä vakuuttavaan esitykseen, on hyödyllisempää ilmaista jonkin asian suhteellisia kokoja tai määriä niiden tarkkojen lukumäärien sijasta (Perelman 1996, 88). Muutamissa kohdissa kirjassa mainitaan esimerkiksi, että ilmastomuutoksen vaikutukset ja niitä vastaan käytävä kamppailu on käytävä muutaman vuoden sisällä, mikä jättää lukijalle auki sen, mitä se käytännössä tarkoittaa (Bendell & Hine 2019, 87 & 99). Viitattaessa Extinction Rebellionin osallistuja- ja kannattajamäärään, kirjassa puhutaan jatkuvasti tuhansista ihmisistä riippumatta kontekstista tai määrittelemättä asiaa sen tarkemmin (Knights ym. 2019; 19, 36, 130 & 151). Tarkkojen lukujen vähäisyys voi toki johtua siitä, että niiden arvioiminen esimerkiksi isoissa massatapahtumissa voi olla haastavaa, mutta niiden puutteesta ei ole retoriikan kannalta haittaa. Väljiä ilmaisuja on vaikeampaa kaataa argumentaatiossa, kuin täsmällisiä lukuja.

4.2.2. Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit

Todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja ovat peräkkäisyysiteitä noudattavat syy-seuraus-argumentit ja sitä vastaavat kaltevan pinnan argumentit, rinnakkaissiteisiin kuten henkilön sekä teon suhdetta koskevat argumentit ja auktoriteettiin nojaavat argumentit. (Perelman 1996; 93-94, 102 & 108). Peräkkäisyysiteisiin nojaavassa argumentaatiossa voidaan tutkia syitä, arvioida seurauksia tai arvottaa

tosiseikkoja erilaisten seurausten valossa. Erilaisia arvioita seurauksista voidaan jakaa osiin vaiheittaisella menetelmällä, jossa yksi asia johtaa toiseen ja lopulta päätyy johonkin argumenttia mahdollisesti puoltavaan lopputulokseen. Tämä tunnetaan kaltevan pinnan argumentaatiomenetelmänä (Mt, 93-94 & 100-101). Ensimmäinen aineistosta nouseva syiden ja seurausten suhteeseen nojautuva argumentti koskee nykyisten vallanpitäjien toimien ja ilmastonmuutoksen sekä luonnon tuhoutumisen välistä suhdetta. Esipuheessa kuvaillaan tapahtumaketjua, jossa yhtiöiden toimintatapojen jatkuminen johtaa sukupuuttoon, elämän katoamiseen ja ihmisten vapauden, tiedon, päätösten sekä sosiaalisten suhteiden hävitykseen (Shiva 2019, 15). Loppusanoissa taas kuvaillaan ilmastonmuutosta ja luontokatoa vastaavasti kasvavana väkivaltaisten konfliktien spiraalina, josta kaikista heikoimmat kärsivät (Williams 2019, 2013). Toinen aineistosta nouseva argumentti on päinvastainen, joka puolestaan koskee Extinction Rebellionin ja ilmasto- ja ympäristöongelmien suhdetta. Eräässä kappaleessa kuvataan liikkeen tavoittelemaa poliittista muutosta ja todetaan, että jos vain kaikki, mukaan lukien kaivostyöläiset ja öljytyöntekijätkin, kulkevat heidän kanssaan kadulla, voi poliittinen muutos tapahtua (Nasheed 2019, 43). Viimeisessä kappaleessa kuvataan, että jos kaikki eläisivät paremmalla, tulkitakseni liikkeen ehdottamalla tavalla, saataisiin rauha maailman kanssa ja rajoitettua sairauksia sekä tuhoa (William 2019, 2013). Näin herätetään samaan aikaan sekä huoli maailmantilasta että annetaan ratkaisu tähän tunteeseen. Tämä tukee argumentaatiota siitä, miksi liikkeeseen olisi hyvä lähteä mukaan. Perelman nostaa esiin tällaiseen argumentointiin liittyvän kritiikin, jonka mukaan on vaikeaa erottaa tietty teko seurausten loputtomasta sarjasta ja vastavuoroisesti yhtä syytä lukuisten tapahtumien yhteisvaikutuksilta (Perelman 1996, 96). On hyvä myös harkita ilmastonmuutokseen ja ympäristöön liittyvässä keskustelussa, millä lailla tällaista argumentointia käytetään, sillä kyse on todella monisyisestä globaalista ongelmasta. Harto Hakovirta määrittelee ympäristö- ja luonnonvaraongelmat globaaliongelmiksi, jotka leviävät maasta ja maanosasta toiseen, joihin sisältyy uhka maailmanlaajuisesta katastrofista ja joiden ratkaiseminen ei onnistu ilman maailmanlaajuisia tai merkittävän laajamittaisia globaalia yhteistyötä (Hakovirta 2012, 58-59). Näin voidaan ymmärtää, että kyseessä on äärimmäinen kompleksinen ja monitasoinen ilmiö, jonka tiivistäminen yksittäisten syiden ja seurausten ketjuksi on argumentaation kannalta kenties helppoa ja vakuuttavaakin, mutta samalla hyvin yksinkertaistavaa.

Aineistossa valta- ja talouseliittiin suhtaudutaan vähintäänkin epäluuloisesti, jota saattanee selittää rinnakkaisuussiteiden käyttäminen argumentaatiossa. Perelman kuvailee rinnakkaisuussiteitä argumentaatiotavaksi, jossa yksi asia esitetään toisen ilmaukseksi tai ilmentymäksi esimerkiksi henkilön suhteeseen tekoihinsa. Henkilön luonteen perusteella eli niiden ominaisuuksien kautta, jotka ulkopuoliset tälle antavat, voidaan yrittää selittää hänen käytöstään ja hänen maineensa perustella arvioida tulevia

tekoja. (Perelman 1996, 102-103 & 106). Tutkimuksissa on tulkittu, että ilmastonmuutoksen torjuntaa on hidastanut poliittisesti muun muassa yläluokkien taloudelliset intressit uusiutumattomista energiavaroista kuten öljyä kohtaan, ideologinen priorisoiminen eli muiden asioiden asettaminen ilmastotoimien edelle ja kansallisen edun tavoittelu (Haila 2017, 257). Poliitikot ja talouseliitti ovat voineet saada tekojensa myötä huonon maineen ja siten kirjassa näitä tahoja tarkastellaan näiden menneisyydessä tekemien poliittisten päätösten kautta. Kirjassa analysoidaan, että hyvin vaurailta ei ole aikomuksia ratkaista ilmastonmuutokseen liittyviä kysymyksiä jatkossakaan, vaan sen sijaan paeta omaan teknologiakuplaan ja he, joilla on poliittista valtaa, ovat tehneet tähän mennessä lähinnä teknokraattisia, tehottomia ja liian varovaisia päätöksiä (Rushkoff & Lewis 2019, 71 & 183).

Henkilö voidaan rinnastaa tekoihinsa myös, niistä seuranneen arvostuksen kautta. Auktoriteettiin vetoaminen argumentaatiotekniikkana perustuu tälle pohjalle eli henkilön tai ryhmän arvostuksen kautta voidaan saada hyväksyntää myös esitetyle väitteelle (Perelman 1996, 107). Kaikista tärkein auktoriteetti, johon kirjoittajat nojaavat on erilaisten tutkijoiden yhteisö, joiden töihin sekä lausuntoihin viitataan läpi kirjan. Tärkeitä auktoriteetteja ovat esimerkiksi IPCC:n ilmastopaneeli ja ilmastonmuutostutkija Kevin Anderson (Bendell ym. 2019; 86, 97 & 203). Jotkut kirjoittajat, kuten Jem Bendell, asettavat itse itsensä auktoriteettiasemaan kertomalla pitkästä työurastaan taikka viittaavat kirjan muihin kirjoittajiin auktoriteetteina. Näin tekee esimerkiksi Hazel Healy kappaleessaan viitatessaan kirjan toiseen kirjoittajaan Kate Raworthiin antaen näin painoa argumentilleen. (Bendell & Healy 2019, 88 & 203). Kirjan jälkisanat on kirjoittanut Rowan Williams, joka on myös Canterburyn arkkipiispa (Rowan Williams 2021). Tämä on mielenkiintoinen valinta kirjoittajaksi, koska hän kirjoittaa muuhun kirjaan nähden poikkeuksellisesti hengellisestä näkökulmasta. Williams määrittelee kaikista ylimmäksi auktoriteetikseen Jeesuksen ja tulkitsee hänen sanojaan ympäristönsuojelua puoltaviksi (Williams 2019, 214). Auktoriteettiin tukeutuvat väittämät voidaan aina kiistää, jos auktoriteetin arvovalta kiistetään. Perelmanin mukaan kiistattomia auktoriteetteja ovat vain jumalallista alkuperää olevat auktoriteetit, mutta tämä väite voidaan asettaa myöskin tulkinnanvaraiseksi (Perelman 1996, 108).

4.2.3. Todellisuuden rakennetta luovat argumentit

Todellisuuden rakennetta luovissa argumenteissa erilaisten tilanteiden kuvauksista luodaan esimerkkejä ja malleja, joihin päättelyä voidaan nojata. Niihin lukeutuu myös analogiat ja metaforat, joiden avulla jäsennetään todellisuutta ja otetaan siihen kantaa (Perelman 1996, 60-61). Analysoitavassa materiaalissa kirjan ensimmäinen osa ”Tell the truth” kuvaa erilaisten ilmastonmuutoksen uhrien kärsimystä heidän henkilökohtaisten tarinoiden muodossa, joilla esimerkin avulla vakuutetaan, että ilmastonmuutos

aiheuttaa kärsimystä ihmiselle. Tällaisella kuvauksella yksilöiden tarinat yleisestään kollektiiviseksi kokemukseksi. ”Act now”-osan kappaleet 13-21 kertovat liikkeen käytännön toiminnasta, pidätetyksi tulemisesta ja vankilassa olemisen kokemuksesta, mielenosoituksista ja niissä heräävistä yhteisöllisyyden kokemuksista sekä taustatiimien toiminnasta. Vaikka kirjoittajat kirjoittavat pelosta, kaikissa kappaleissa on sama viesti siitä, ettei kukaan kadu toiminnassa olemista, vaan on päinvastoin saanut siitä toivoa ja vahvistuvaa kiinnittymistä sekä kiintymystä poliittiseen yhteisöön. Lukija voi näiden pohjalta yleistää yksittäisten kertomusten avulla kokonaiskuvan toiminnasta, jossa saadaan yhteisöllisyyden ja toimijuuden kokemuksia, ja jossa ei tarvitse pelätä sitä, jos joutuu tekemisiin virkavallan kanssa. Perelman toteaa, että kun erilaisia tapahtumia kuvaillaan samoilla käsitteillä, ne yhdistyvät helposti lukijan ja kuulijan päässä siten, että ne olisivat samojen seikkojen seurausta (Mt, 122). Siten henkilökohtaisten tarinoiden monipuolisuus ja positiivisten tunteiden kuvailu eri tilanteissa ja liikkeen toiminta-asemissa muodostaa lukijalle optimistisen kokonaismielikuvan liikkeestä. Toisaalta sitä vastoin 8. kappaleessa otsikolla ”Survival of the richest” kuvataan esimerkin avulla kirjoittajan kokemuksia keskusteluista vauraiden ihmisten kanssa ja esimerkin avulla heistä muodostetaan mielikuva ihmisinä, joita kiinnostaa vain kysymykset, jotka koskevat heitä itseään ja heidän asemansa vakautta (Rushkoff 2019, 70-71). Esimerkillä voidaan yleistää, että vauraat ihmiset tai omaa runsasta vaurautta havittelevat ihmiset eivät ole kiinnostuneita ilmastonmuutoksesta, vaan pelkästään omasta selviytymisestään.

Extinction Rebellion hyödyntää ainakin yhtä mallia argumentaatiokeinonaan. Tätä hyödyntäessä liike ottaa mallia sellaiselta henkilöltä tai taholta, jolla on ennestään auktoriteettiasema tai nauttii yhteiskunnallisesta arvostuksesta esimerkiksi pätevyytensä, tehtävänsä tai asemansa ansiosta (Perelman 1996, 125). Tässä tapauksessa malli koskee väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden ihannetta, jossa mallinnetaan Amerikan ja Intian itsenäistymisliikkeitä (Hallam 2019, 115). Toimintatapa on liikkeen ydintä ja on mielenkiintoista, että sitä perustellaan mallintamisella. Kirjan esipuheessa kerrotaan Mahatma Gandhin työstä, joka tunnetaan Intian itsenäisyysliikkeen johtajana ja väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden kehittäjänä, ja kehoitetaan toimimaan hänen jalanjäljissään ilmastonmuutoksen torjumisen puolesta (Shiva 2019, 16-18). Kappaleessa, jossa määritellään liikkeen ydintoimintatapoja, Extinction Rebellionin kansalaistottelemattomuutta kuvataan osana ”pitkää ja ylevää rauhanomaisten mielenosoitusten ja suoran demokratian historiaa” (Jacout ym. 2019, 127). Tämä vahvistaa sitä, että kyse on toiminnan mallintamisesta, jolla vakuuttamisen keinona pyritään todennäköisesti hankkimaan arvostusta myös omalle poliittiselle liikkeelle rinnastamalla se sellaiseen liikkeeseen, joka nauttii valmiiksi yhteiskunnallista arvostusta.

Analogioita ja metaforia löytyy kirjasta runsaasti ja niiden tehtävänä on ensinnäkin värittää kieltä, mutta myös ilmaista voimakkaastikin kirjoittajien mielipiteitä erilaisiin asioihin. Ilmastonmuutosta ja sen seurauksia rinnastetaan analogian keinoin väistämättömiin luonnonkatastrofeihin kuten tulvaan hukkumiseen, maata lähestyvään meteoriittiin ja ihmiskunnan toimintaa kuvaillaan jyrkän teeltä alas tipputautumisella (Yamin ym. 2019; 35, 90 & 98). Puhutaan maailmanlopusta, hätätilasta ja kuolevasta planeetasta, joilla alleviivataan tilanteen kriittisyyttä (Ibrahim ym. 2019; 66, 162 & 187). Ilmastonmuutosta edistävää sekä luontoa tuhoavaa toimintaa kuvaillaan rikollisuudeksi, myrkyttämiseksi ja sairaudeksi (Yamin & Williams 2019, 35 & 213-214). Kääntäen toisin päin ilmastonmuutosta torjuvaa toimintaa kuvaillaan puolestaan sairaudesta parantumisenä ja rikkinäisen maapallon korjaamisena (Williams 2019, 212-215). Extinction Rebellionin liikkeen kuvailussa käytetään koti- ja perheanalogiaa eli liikettä rinnastetaan perheen kaltaiseen, lähes intiimiin yhteisöön, jonka tavoitteena on suojella maapalloa, joka teksteissä rinnastetaan kotiin (Haque, Glyn & Farell, Raworth 2019; 131, 141 & 172). Tällä argumentaatiotekniikalla kutsutaan tämän poliittisen yhteisön luokse he, jotka sellaista kaipaavat ja määrittellään selkeästi, minkälainen toiminta on liikkeen arvojen mukaan väärin ja minkälainen oikein. Luontoa ja ilmastoa vahingoittavaa toimintaa kuvaillaan mahdollisimman negatiiviseen sävyyn, jotta sellainen vaikuttaisi sekä vastenmieliseltä että vastustettavalta asialta.

4.2.4. Erottelumuotoiset argumentit

Erottelu argumentaation keinona on arki ajattelussa paljon hyödynnetty keino, kun ongelmia ratkottaessa pyritään järjestelemään todellisuuden osatekijöitä ja sen myötä tietoa ympäristöstä. Perelmanin filosofiassa erottelu ei perustu tyypillisiin vastinpareihin, kuten hyvä-paha tai eläinkunta-kasvikunta, vaan ilmiöistä erotellaan esiin niiden todellinen ja näennäinen puoli, jotka voidaan laittaa hierarkkiseen järjestykseen suhteessa toisiinsa (Perelman 1996, 61). Erotteluun nojaavassa argumentaatiossa siis ilmiö ja todellisuus asetetaan aina toisiaan vastaan. Vastakkain asetetaan ”näennäinen tai illusorinen” ja ”reaalinen tai todellinen”. Esimerkkejä tämän tyyllisistä vastinpareista voivat olla Perelmanin mukaan esimerkiksi mielipide-totuus, artefakti-luonto, teennäisyys-vilpittömyys ja subjekti-objekti, jossa ensimmäinen kuvaa jotain keksittyä sekä näennäistä ja toinen puolestaan jotain todellista sekä reaali maailmaan viittaavaa. (Mt, 150).

Tarkasteltaessa Extinction Rebellionin kirjaa erottelumutoiset argumentit voi huomata erityisen helposti, kun tekstissä pyritään löytämään syyllisiä nykyisille ympäristö- ja ilmasto-ongelmille. Näitä argumentteja löytyi runsaasti kirjasta. Kirjoittajat muotoilevat lukuisissa kohdissa, että reaalista ja liikkeen visiolla suotavaa maailmaa edustavat luonto, sen ilmiöt ja toimintatavat, luonnonmukaisesti

elävät alkuperäisasukkaat, tutkijayhteisö, ne poliitikot, jotka jakavat heidän visionsa, kansalaisyhteiskunta, yhteisöllisyys, jakamistalous ja suora demokratia. Näitä käsitteitä ja liikkeen visioita vastaan asettuvat ihmisen ei-luonnolliset keksinnöt kuten teknologia, länsimaalainen elämäntyyli, kansalaisista vieraantunut poliittinen eliitti sekä talouseliitti, kapitalismi, poliittinen oikeisto, perinteinen puoluepolitiikka ja edustuksellinen demokratia ja individualismiin pyrkivä elämäntapa. Nämä edustavat sitä, joka on näennäistä, keinotekoista ja liikkeen päämäärille tuhoisaa.

Seuraavaksi esitellään kirjasta löytyneitä esimerkkejä erottelumuotoisesta argumentoinnista. Vastinpareja löytyy tarkastelemalla käytettyjä adjektiiveja. Todellisuuteen viittaavia sanoja ovat Perelmanin muotoilemana totuus, todellinen, ainutkertainen ja taas etuliitteet ”pseudo-”, ”kvasi-” tai ”ei-” taikka adverbi ”muka” viittaavat näennäisyyteen (Perelman 1996, 150). Materiaalissa esimerkiksi käsitteellä ”totuuden hyve” viitataan tutkijoiden näyttöön ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja heidän työn päämäärä määritellään ”totuuden kertomiseksi” (Extinction Rebellion ym. 2019, 11 & 38). Tiedeyhteisöä vastaan määritellään ne hallitukset, päättäjät ja suuret yhtiöt, jotka eivät kuuntele tutkijoita, vaan kieltävät tutkimustulokset oman etunsa tähden (Ripple ym. 2019, 38 & 78). Toinen tärkeä vastakkainasettelu on luonto ja talous. Luonto on reaalista ja olemassa olevaa, jonne kaikki elollinen kuten ihmiset ja muut lajit mukaan lukien sijoittuvat ja kirjassa tätä kutsutaan muun muassa ”keholliseksi todellisuudeksi” (Williams 2019, 213). Sitä vastoin taloutta kuvaillaan ”brutaaliksi voimaksi, jota harhaanjohtavasti kutsutaan taloudeksi”, ”uusliberaalien ekonomistien fetissiksi” ja jatkuvaan kasvuun pyrkivää talousajattelutapaa ”fantasiaksi” (Shiva ym. 2019; 15, 187 & 213). Kirjan 25. kappaleessa taloustieteilijä Kate Raworth visioi liikkeen oman talousajattelun sellaiseksi, jossa tämä vastakkainasettelu suljettaisiin kiertotalousmallin avulla niin, että ihmisen taloustoiminta mukailisi luonnon kiertokulun toimintaa (Raworth 2019, 173-175). Tällöin liikkeen oma talousmalli ei mukaile vastakkainasettelua, vaan kuroo nämä vastinpalat yhteen. Kolmas esimerkki erottelusta kirjassa on eliitti ja kansalaisyhteiskunta. Tavallisia kansalaisia kuvaillaan eliitin toimien ja ilmastonmuutoksen uhreina ja siten todellisen elämän asiantuntijoina siinä missä eliitti toimii mielivaltaisesti, keinotekoisesti irtaantuneena omaan virtuaalimaailmaansa ja omaa etuaan tavoittelevasti. Eliittiä syytetään ilmastonmuutoksen kiihdyttämisestä ja ympäristökatastrofien syntymisestä. (Rafaeli ym. 2019; 53-54, 71 & 115). Ratkaisuksi esitetään kansalaislähtöistä suoraa demokratiaa, jota kirjassa kutsutaan ”todelliseksi demokratiaksi” ja sitä vastaan asetetaan nykyiset edustukselliseen demokratiaan perustuvat järjestelmät (Lucas & Williams 2019, 170 & 210). On huomioitavaa, että materiaalin analyysissä ei oteta huomioon kansalaisten heterogeenisyyttä eikä kansalaisuuden käsitettä avata. Koska liike toimii ruohonjuuritasolla, kansalaisyhteiskunnan vaikutusvallan korostaminen voi olla tärkeää. Tähän liittyen

myös yhteisöllisyyttä ja kollektiivisuutta korostetaan voimakkaasti individualismin korvaajaksi (Rushkoff ym. 2019; 73, 180 & 192).

4.3. Pohdinta retoriikasta

This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook- kirjassa hyväksyntä premissleistä eli huolestuneisuudesta sekä kiinnostuksesta ympäristöpolitiikkaan ja kyseiseen liikkeeseen kulkee lukuisten erilaisten argumentaatiotekniikoiden kautta johtopäätökseen eli kirjan viimeisessä kappaleessa esitettyyn kehotukseen lähteä liikkeeseen mukaan. Kappaleessa lukija toivotetaan suoraan tervetulleeksi mukaan liikkeeseen ja kehoitetaan pohtimaan, millä tavalla kukin kirjan läpilukenuk henkilö voisi toimia parhaaksi katsomalla tavalla liikkeen hyväksi (Bradbrook 2019, 217). Kirja noudattaa yllättävän puhtasoppisesti Perelmanin vakuuttelun kaavaa, ja jos se onnistuu toivotulla tavalla, lukija kokee voimakasta kutsumusta liittyä liikkeeseen mukaan. Kun näin tapahtuu, retoriikan vaikutus realisoituu käytännön toiminnaksi, joka tuo liikkeelle poliittista vaikutusvaltaa. Tarkasteltaessa Elokapinan internet-sivuja, käytännössä kaikki kirjasta löytyvä informaatio löytyy sieltä suomennettuna ja tiivistettynä pakettina. Häätätila-sivulla Elokapina siteeraa samoja politiikan tutkimuksen tutkijoita sekä ilmastotutkijoita, kuin kirjassa ja alaotsikoissa ”Mitä Suomi tekee ilmastonmuutoksen torjumiseksi? sekä ”Mitä meidän pitäisi tehdä nyt?” löytyvät sama argumentaatiokuvio kuin kirjasta. Ensin määritellään ongelma siteeraamalla tutkijoita, Suomen hallituksen toimia kritisoidaan ja lopulta kehoitetaan lähtemään mukaan Elokapinaan ongelman ratkaisemiseksi (Elokapina, ei pvm.). Elokapinan periaatteet, vaatimukset ja toimintakonsensus, jotka löytyvät sivuilta, ovat yhdenmukaisia kirjan toiminnan esittelyn kanssa. Vaikka kirjan on kirjoittanut pääasiassa Iso-Britanniassa toimiva Extinction Rebellion ja sen jäsenet, Suomen Elokapinan toiminta ja periaatteet pohjautuvat sille hyvin selkeästi. Tulkitakseen liikkeen ydintä, vastauksia voi löytää kirjasta, jossa asiat ovat avattu paljon monipuolisemmin kuin internet-sivuilla. Kirjassakin painotetaan sitä, että kyse on kansainvälisestä liikkeestä, jossa kaikilla autonomisilla ryhmillä on samat perusperiaatteet sekä sama tavoite. Yhdenmukainen kirjoitustapa ja argumentaatiotyylit ovat tärkeitä, autonomisiin pienryhmiin jakautuva kansainvälinen liike tarvitsee yhdenmukaisen viestin siitä, mistä liikkeessä ja sen tavoitteissa on kyse. Kun kirjoittaja kutsuu kirjan viimeisissä sanoissa kaikki ihmiset mukaan liikkeeseen, kirjoittaja laajentaa yleisönsä universaaliyleisöksi (Bradbrook 2019, 217). Se tavoittaako kirja käytännössä universaaliyleisön kaltaisen määrittelemättömän yleisön, ei ole varmaa, mutta on silti kiinnostavaa, että se on kirjoittajien perimmäinen tavoite ainakin tämän kirjan mukaan.

Kirja itsessään tiedon välittämisen muotona ja retoriikan välineenä omaa tietyt mielenkiintoiset piirteensä. Kirja on pysyvä teos, johon voi palata aina uudestaan eikä se ole sidottuna aikaan tai paikkaan, kuten esimerkiksi poliittinen puhe-esitys tai vaalikeskustelu. Kirja on tarkoitettu kestävänsä aikaa ja kun kaikki sen piirteet otetaan huomioon, voidaan todeta, että tämä kirja on liikkeen manifesti. Manifesti on kirjoitettu teos, johon on kirjattu poliittisen liikkeen uskomukset, tavoitteet ja poliittiset käytännöt (Cambridge Dictionary 2022). Sen tavoitteena on tehdä selväksi ihmisille, mistä liikkeessä on kyse, mihin se pyrkii ja samalla kuljettaa lukija hyväksymään lukuisin retoriikan keinoin johtopäätös tulla mukaan toimintaan. Suuri kirjoittajajoukko luo osaltaan vaikutelman liikkeen kollektiivisuuden periaatteesta ja yhtenäinen kirjoitustapa jaetusta aatteesta. Teoksessa on joitain pieniä ristiriitoja eri argumenttien välillä, kuten kvasiloogisten argumenttien kohdalla huomataan, mutta kirjan kaikki kappaleet muodostavat yhteisen selkeän peruseriikan. Sen avulla nähdään liikkeen ydinarvot, sekä mitä liike vastustaa ja puolustaa kollektiivina.

5. Johdopäätökset

Tässä työssä olen tutkinut ympäristöliike Iso-Britannian Extinction Rebellionin ja sen suomalaisen vastineen, Elokapinan retorisia keinoja perelmanilaisen argumentaatiotekniikan avulla sekä samalla analysoinut tutkittavan materiaalin statusta liikkeessä. Extinction Rebellionin valmistama käsikirja *This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook* on manifesti sekä opaskirja liikkeestä kiinnostuneille lukijoille, mutta myös voimakas vakuuttamisen väline, joka on täynnä sellaisia väitteitä, jotka voidaan laskea mukaan ja luokitella perelmanilaisen argumentaatioteorian mukaisiin argumentaatioluokkiin. Liike perusteleo omaa toimintaansa ja olemassaoloaan mahdollisesti tarkoituksena saada legitimizeettiä yleisöltä omalle toiminnalleen. Voidaan todeta, että kirjalla on tärkeä paikka liikkeen suuntaviivoja ohjaavana teoksena, yhdenmukaisen poliittisen työn ohjaajana sekä uusien mahdollisten jäsenten houkuttelijana. Kirjoitustapa ja siihen sisällytyt vaikuttamisen keinot vaikuttavat harkituilta ja tarkoituksenmukaisilta, sillä ne toistuvat joitain poikkeuksia lukuun ottamatta yhdenmukaisesti läpi kirjan runsaslukuisesta kirjoittajakunnasta huolimatta. Kirjasta löytyy kaikkia Perelmanin argumentaatiotekniikoita: assosiativisiin tekniikoihin kuuluvia kvasiloogisia argumentteja, todellisuuden rakenteeseen perustuvia sekä sitä luovia argumentteja sekä dissosiativisia eli erottelumutoisia argumentteja. Kaikilla näistä keinoista on retorisessa työskentelyssä oma paikkansa ja niiden muodostama kokonaisuus luo vakuuttavuuteen pyrkivän kokonaisuuden.

Argumentaation keinoilla lukijat yritetään voittaa kirjoittajan puolelle ja saada heidät yhteisen hyväksynnän johdattamana kannattamaan omia ajatuksia ja ideoita. Retoriikan onnistumisen arviointi voidaan tehdä sen perusteella, kuinka yleisö reagoi tai toimii puheen jälkeen esimerkiksi äänestystilanteissa. Tässä tapauksessa Extinction Rebellionin ja Elokapinan retoriikka onnistuu, jos joku kirjan lukijoista vakuuttuu lukemastaan ja lähtee liikkeen toimintaan osalliseksi. Tätä onnistumismahdollisuutta voisi tutkia edelleen esimerkiksi haastattelututkimuksilla tai kyselyillä. Tämä tutkielma tiivistyy kuitenkin vain sen kysymyksen ääreen, mitkä ovat ne vakuuttelun keinot, joilla tätä mahdollista lopputulosta kohti päästään. Tutkimusta voisi jatkaa edelleen lukuisin eri tavoin esimerkiksi vertailemalla retoriikkaa muihin vastaaviin ympäristöliikkeisiin taikka, tehdä kyselytutkimuksia liikkeessä mukana olevien ajatuksista ja pyrkiä löytämään yhteneväisyyksiä kirjaan. Analyysi laajentuisi myös lisäämällä muidenkin retoriikan teoreetikkojen malleja mukaan tai ottamalla uusi näkökulma esimerkiksi diskurssianalyysistä. Tutkimus voisi myös jatkaa laajentumista käsittämään yleisesti uusien poliittisten liikkeiden retoriikkaa verrattuna institutionalisoituneisiin puolueisiin. Extinction Rebellion ja Elokapina ovat olleet niiden syntymävuodestaan saakka merkittävä keskustelun aihe ja yhteiskunnallinen kysymys erityisesti kansalaistottelemattomuusmallinsa ja muihin vastaaviin ryhmiin verrattuna poikkeuksellisen toimintatapansa takia, minkä takia on suotavaa, että liikkeestä tehdään tulevaisuudessa lisää tutkimusta.

LÄHTEET

Primääriaineisto

Extinction Rebellion. 2019. *This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook*. UK: Penguin.

Sekundääriaineisto

Altman, David. 2011. *Direct Democracy Worldwide*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cope, Edward Meredith, and John Edwin Sandys (ed.). 1877. *The rhetoric of Aristotle*. Vol. 2. University Press.

De Velasco, Antonio Raul. 2005. "Rethinking Perelman's Universal Audience: Political Dimensions of a Controversial Concept." *Rhetoric Society quarterly* 35.2: 47–64. Web.

Forsberg, Tuomas ja Tapio Raunio. 2014. *Politiikan muutos*. Vastapaino.

Haila, Yrjö. 2017. "Ilmasto-tieto-politiikka: kolmiyhteys vai kolmiodraama?." *Tiede & edistys* 3: 249-261.

Hakovirta, Harto. 2012. *Maailmanpolitiikka : teoria ja todellisuus*. 2. uud. laitos. Tampere: Kustannus 54.

Hyvärinen, Matti. 1985. *Alussa oli liike*. Tampere: Vastapaino.

Kallinen, Timo, Anja Nygren, and Tuomas Tammisto. 2012. *Ympäristö ja kulttuuri*. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja, 11.

Leiwo, Matti & Sari Pietikäinen. 1996. "Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä". Teoksessa Palonen Kari & Hilikka Summa (toim.) *Pelkkää retoriikkaa: tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. 85-108. Tampere: Vastapaino.

Palonen, Kari. 2005. "Eduskunnasta puhekunnaksi? : parlamentarismi retorisenä politiikkana". *Politiikka*, 47(2), 142-148. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1041142>

Summa, Hilikka 1996. ”Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan: Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus”. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.) *Pelkkää retoriikkaa: tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. 51–83. Tampere: Vastapaino.

Perelman, Chaïm. 1996. *Retoriikan valtakunta*. Suomentanut L. Lehto. Tampere: Vastapaino.

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Internet-sivut

Cambridge Dictionary. 2022 ”Manifesto”. Luettu 24.11.2022. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manifesto>.

Greenpeace. 2022. ”Mitä teemme”. Luettu 20.10.2022. <https://www.greenpeace.org/finland/mita-teemme/>.

Elokapina. ”Meistä”. Luettu 20.10.2022. <https://elokapina.fi/about-us/>.

Elokapina. ”Hätätila”. Luettu 24.11.2022. <https://elokapina.fi/the-emergency/#mit%C3%A4-meid%C3%A4n-pit%C3%A4isi-tehd%C3%A4-nyt>.

Elokapina. ”Kansainvälinen dokumentti-indeksi”. Luettu 17.11. 2022. <https://base.elokapina.fi/t/wiki-international-xr-document-index/227>.

Elokapina. ”Periaatteet ja arvot”. Luettu 20.10.2022. <https://elokapina.fi/principles-and-values/>.

Elokapina. ”Onko Elokapinalla johtajia?”. Luettu 20.10.2022. <https://elokapina.fi/faq/#onko-elokapinalla-johtajia>.

Extinction Rebellion. ”About Us. Luettu 20.10.2022. <https://rebellion.global/about-us/>.

Extinction Rebellion. 2020. ”Extinction Rebellion launches biggest global wave of protest action yet in september”. Luettu 22.10.2022. <https://rebellion.global/press/2020/09/01/global-rebellion/>.

Extinction Rebellion UK. 2019. ”Tomorrow: ‘This Is Not A Drill: An Extinction Rebellion Handbook’ published by Penguin Random House”. Luettu 21.10.2022. <https://extinctionrebellion.uk/2019/06/12/tomorrow-this-is-not-a-drill-an-extinction-rebellion-handbook-published-by-penguin-random-house/>.

Extinction Rebellion UK. 2022. ”Who are your founders?”. Luettu 22.10.2022. <https://extinctionrebellion.uk/the-truth/faqs/#who-are-your-founders>.

Rowan Williams. 2021. ”About Rowan Williams”. Luettu 21.11.2022. <http://rowanwilliams.archbishopofcanterbury.org/pages/about-rowan-williams.html>.

Tieteen termipankki. 2020. ”Legitimiteetti”. Luettu 12.10.2022 <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:legitimiteetti>.

Yle Arena. ”Kapinalliset”. Luettu 21.10.2022. <https://arena.yle.fi/1-62172400>.